

صنعت طیور در استان کرمان

مریم رضایی پور

کارشناس ارشد طیور سازمان جهاد کشاورزی استان کرمان، معاونت بهبود تولیدات دامی، معاون مدیر امور طیور

استان کرمان با مساحتی بیش از ۱۸۰ هزار کیلومتر مربع (۱۱،۲ درصد مساحت کل کشور) در جنوب شرق کشور واقع شده و بخش‌های وسیعی از استان کرمان، کویری و بیابانی می‌باشد و تنها ۶،۷ درصد از آن معادل ۱،۳ میلیون هکتار، قابل کشت است.

تنوع آب و هوایی در استان، استعدادهای بالقوه‌ای را برای استان فراهم کرده است. یکی از اهداف مهم وزارت جهاد کشاورزی در سطح کشور و استان، ایجاد امنیت غذایی است. با توجه به رشد روزافزون جمعیت و نیاز بیشتر به پروتئین حیوانی و مواد مغذی و از طرفی محدودیت و مشکلات مراتع کشور در راستای تولید گوشت قرمز، موجب شد، افزایش تولید گوشت سفید در الویت برنامه‌ها قرار گیرد. تولید گوشت مرغ به دلیل طول دوره پرورش کوتاه و برگشت سریع سرمایه، بسیار مناسب، اقتصادی و توجیه‌پذیر است. مصرف گوشت سفید هم به دلیل داشتن چربی کمتر و پروتئین بیشتر، نسبت به گوشت قرمز و همچنین هماهنگی نسبی با توان مالی مردم نسبت به گوشت قرمز و سلیقه و ذائقه مصرف‌کنندگان روز به روز، بیشتر می‌شود.

نقاط قوت استان کرمان در صنعت طیور

- وجود یک واحد پرورش مرغ اجداد با ظرفیت ۷۵۰۰۰ قطعه که جوجه یک روزه مادر گوشتی را تولید و تأمین می‌نماید،
- وجود سه واحد پرورش مرغ مادر (ماهان، عرب و سیمرغ)، با ظرفیت ۴۶۶۰۰۰ قطعه، جهت تولید و تأمین جوجه یک روزه به مزارع پرورش مرغ گوشتی استان و خارج استان،

- وجود بیش از ۷۰۰ واحد پرورش مرغ گوشتی در سطح استان که مجهز به تأسیسات و امکانات اتوماتیک، نیمه اتوماتیک و... می‌باشند،
- وجود کارخانجات خوراک دام و طیور که در آماده‌سازی و عرضه دان جهت واحدهای پرورش مرغ گوشتی سطح استان نقش اساسی دارند،
- وجود کارخانه مکمل سازی آدان دانه (تنها مکمل سازان طیور در جنوب شرق کشور) در استان،
- وجود ۱۴ کشتارگاه صنعتی طیور در سطح استان که وظیفه کشتار و بسته‌بندی گوشت استحصالی مرغ را به عهده دارند،
- وجود فروشگاه‌های متعدد عرضه مواد پروتئینی در سطح استان جهت عرضه گوشت مرغ استحصالی.
با توجه به این که تولید گوشت مرغ، نسبت به گوشت قرمز از شکل صنعتی‌تری برخوردار است و به لحاظ ارزش غذایی مزیت‌هایی (ارزش غذایی) نیز بر گوشت قرمز دارد، بار سنگین افزایش قیمت گوشت قرمز را به عنوان یک منبع پروتئین حیوانی جایگزین، تحمل می‌نماید. البته گرایش عموم به مصرف بیشتر گوشت مرغ، فرصتی است برای بخش دولتی و تولیدکنندگان که با توسعه پایدار این بخش برخورد جدی‌تری داشته باشند و زمینه‌های تولید اقتصادی‌تر این فرآورده پروتئینی را فراهم نمایند. متأسفانه در حال حاضر ساختار تولید گوشت مرغ با چالش‌هایی روبرو است که به منظور تولید بهینه و افزایش بهره‌وری است که زنجیره‌های منسجم و یکپارچه (Integretion) که هرکدام سهم عمده‌ای از تولید گوشت مرغ کشور را داشته باشند، تشکیل شوند. در باب منافع سیستم یکپارچه و

جوجه یک روزه در نیمه دوم بهمن و نیمه اول اسفند سال ۱۳۹۸ و به دنبال آن کاهش شدید قیمت مرغ زنده، به دلیل افزایش عرضه و کاهش تقاضای این محصول موجب شد تا بیش از ۱۴ درصد هزینه تولید مرغ زنده در فروردین ۱۳۹۹، مربوط به قیمت جوجه یک روزه باشد. کاهش در جوجه‌ریزی مزارع پرورش مرغ گوشتی، به دلیل نامساعد بودن شرایط تولید، افزایش قیمت مرغ زنده و کاهش قیمت جوجه یک روزه، کاهش سهم بهای جوجه یک روزه از قیمت مرغ زنده را به دنبال داشت. مجموع این عوامل، موجب زیان سنگین واحدهای پرورش مرغ مادر شد که متعاقب آن باعث افزایش قیمت مصوب جوجه یک روزه (جهت پیشگیری و کاهش خسارت به واحدهای پرورش مرغ مادر تولیدکننده جوجه یک روزه) شد.

- نحوه تحویل نهاده‌های خریداری شده از شرکت‌های مربوط: در حال حاضر هر مرغدار بعد از این که جوجه ریزی‌اش را در سامانه سماصط ثبت کرد، می‌تواند شخصاً سهمیه نهاده‌اش را از سامانه بازارگاه خریداری نماید، اما متأسفانه نهاده خریداری شده، بلافاصله به دست مرغدار نمی‌رسد، بلکه گاهی بیش از ۲۰ روز طول می‌کشد و مرغدار را با مشکل جدی تأمین نهاده روبرو می‌کند. این موضوع از اهمیت ویژه‌ای در قیمت تمام شده و مسئله بهداشت و اشاعه آلودگی‌ها، برخوردار است.

- عدم وجود نقدینگی کافی در اختیار تولیدکنندگان،
- وجود آلودگی‌ها و بیماری‌های شایع فصلی و غیر فصلی که گاهی تلفات نامتعارف را سبب می‌گردد،
- وجود واسطه‌های متعدد در مسیر تولید،

- وجود کشاورزی گسترده در استان و حمل و استفاده بیش از حد (بالای ۷۰ تا ۸۰ درصد) از کود مرغ استان‌های سراسر کشور و به تبع آن اشاعه و افزایش آلودگی‌ها از این طریق که تهدید جدی جهت مرغداری‌های استان به شمار می‌رود،
- ترانزیت کود به دلیل مصرف کود از جنوب کشور و عبور از مسیر ترانزیتی که این موضوع باعث پخش و توزیع آلودگی‌ها و به تبع مشکلات مرتبط می‌باشد،

- وجود مشکلات عدیده سیستم حمل‌ونقل نهاده‌ها،
- پرت دان،
- ارتفاع از سطح دریا که باعث خشکی اقلیم و خشکی هوا می‌شود و بیماری‌های تنفسی را به همراه دارد.
- اختلاف دما بین شب و روز در سطح استان که این موضوع مرغدار را با مشکلات عدیده (بیماری‌ها)، روبرو می‌کند.

تمام این موارد، نوسان شدید قیمت تمام شده را در پی خواهد داشت. ♦♦

معایب سیستم فعلی صنعت طیور در کشور و حتی در استان در راستای تنظیم و ثبات پایدار قیمت‌ها و نیز کاهش قیمت تمام شده محصول، مطالب فراوانی قابل طرح است که توضیح آن در شماره‌های بعدی به تفصیل خواهد آمد، ولی پرداختن به بخشی از آن، خالی از لطف نیست:

- انضباط و تعادل در تولید و کنترل میزان تولید و ایجاد زمینه جهت برنامه‌ریزی تولید در راستای رفع نیازهای سطح استان،

- کنترل بیماری‌ها و به تبع آن حفظ منابع ملی و کمتر متضرر شدن تولیدکنندگان،

- تقلیل ریسک‌های متعدد صنعت طیور و در نتیجه جلوگیری از هزرفتن سرمایه‌های ملی،

- حذف شکل کنونی واسطه‌گری در صنعت طیور استان،

- بالا بردن کمیت و کیفیت تولید،

- مدیریت واردات و صادرات،

- ابزار مناسب بخش دولتی در مدیریت تولید و برنامه‌ریزی در سطح کلان،

- کاهش وابستگی به شرایط خاص و در نتیجه کاهش ریسک‌های احتمالی،

- تبدیل سریع بافت‌های فرسوده، سنتی و هزینه‌بر به واحدهای به روز و بهره‌ور.

قابل توجه است که در حال حاضر زنجیره تولید گوشت مرغ در شهرستان رفسنجان و واحد پرورش مرغ مادر ماهان (به صورت فارم‌های مشارکتی)، از نقاط قوت این بخش، در استان کرمان است.

از دیگر دغدغه‌های موجود بر سر راه صنعت طیور استان

- وابسته بودن به خارج از کشور از لحاظ تأمین نهاده‌های پرورش (ذرت و کنجاله سویا...): با توجه به اینکه سطح زیر کشت ذرت و سویا در کشور پاسخگوی تأمین نهاده مورد نیاز واحدهای پرورش مرغ گوشتی، تخم‌گذار و سایر ماکیان نمی‌باشد، ناگزیر از تأمین نهاده از خارج کشور هستیم که به شدت تحت تأثیر نوسانات نرخ ارز، تحریم‌ها و ... است.

- نوسان شدید قیمت جوجه یک روزه: عوامل مختلفی در تعیین قیمت تمام شده مرغ، تأثیرگذار است که بخشی از آن شامل جوجه یک روزه است. موردی که نوسان‌های متفاوتی را در یک سال گذشته تجربه نموده است. از آنجایی که دوره پرورش مرغ، ۴۵ تا ۵۰ روز به طول می‌انجامد، برای محاسبه سهم بهای جوجه یک روزه در قیمت مرغ زنده، میانگین قیمت جوجه یک روزه، ۴۵ روز قبل از فروش مرغ زنده در نظر گرفته می‌شود. افزایش بیش از حد قیمت

گرایش عموم به

مصرف بیشتر

گوشت مرغ،

فرصتی است

برای بخش دولتی

وتولیدکنندگان

که باتوسعه

پایدار این بخش

برخورد جدی‌تری

داشته باشند و

زمینه‌های تولید

اقتصادی‌ترین

فرآورده پروتئینی

را فراهم نمایند.

متأسفانه در حال

حاضر ساختار

تولید گوشت مرغ

باچالش‌هایی

روبرو است که

به منظور تولید

بهبهینه و افزایش

بهره‌وری است

که زنجیره‌های

منسجم و یکپارچه

(Integretion)

که هر کدام سهم

عمده‌ای از تولید

گوشت مرغ کشور

را داشته باشند،

تشکیل شوند.